

VIKINGELANDSBYEN I ALBERTSLUND 1995

3. årsberetning

*Jørgen Bay og
Jørgen Poulsen*

INDLEDNING

Permanentgørelse, multihus, årets by

Vores tredje årsberetning kommer på et tidspunkt, hvor en del af de problemer og ønsker vi luftede i fjor og i forfjor har fundet eller er ved at finde deres løsning. Den nuværende skurvogn med elektrisk lys og varme har været en betydelig forbedring, og med 1 million kr. på kommunens 1996-budget til en permanent servicebygning er vi yderligere et langt skridt fremme mod vores ønsker. Spørgsmålet om rindende vand er stadig en verserende sag, men vi kan ikke forestille os, at der ikke skulle være en løsning på den.

Med permanentgørelsen har arbejdet i Vikingelandsbyen fået et slags blåt stempel, og vi opfatter det som en opbakning af de visioner, vi har lagt i opgaven.

Kulturby-96-bevillingen på 403000 kr. garanterer afholdelsen af en usædvanlig børnefestuge med et markant internationalt islæt og med en række aktiviteter i og omkring Vikingelandsbyen. Igangsættelsen af et stuehus sker ikke for kulturbymidler, men at kommunen ønsker at det skal blive til noget, er overdragelsen af de 50000 kr. fra Jyllands-Posten et klart udtryk for.

Løn- og ansættelsesforhold, kvalifikationer

Tilbage står lige nu ét problem: permanentgørelsen omfatter ikke, som det ellers var meningen vores løn- og ansættelsesvilkår. I vores ansættelsesbrev hedder det at ansættelsen i Vikingelandsbyen er begrænset til perioden indtil 31. juli 1996, "hvorefter den ophører uden yderligere varsel." Det hedder videre:

"Personale- og Servicekontoret vil i samarbejde med Børneforvaltningen inden den 31. juli 1996 få fastlagt de fremtidige løn- og ansættelsesforhold for medarbejdere ansat i Vikingelandsbyen, hvorefter stillingerne vil blive opslået."

Disse vilkår er stærkt utilfredsstillende for os, og vi har brug for en afklaring her og nu. Hvis vi skal være i stand til også at kunne gennemføre en rimelig langsigtet planlægning både hvad angår nye projekter og hvad angår et for brugerne tilfredsstillende og fleksibelt tidsbestillingssystem, må vi kunne arbejde med tidsterminer der rækker ud over en enkelt sæson eller et enkelt skoleår. Det har vi efter tre års arbejde i Vikingelandsbyen endnu ikke kunnet gøre.

Vi vil i det afsluttende afsnit af denne årsberetning gøre rede for, hvilke opgaver det er vi som Vikingelandsbyens projektledere varetager, og hvilke kvalifikationer det efter vores skøn kræver. Det gør vi som vores bidrag til en endelig fastlæggelse af løn- og ansættelsesforhold, der svarer til arbejdets indhold og krav til kvalifikationer.

Årsberetningen skal i øvrigt lige som sidste år læses som en fortsættelse af de to første, så vi undgår at bruge plads på gentagelser.

INDHOLD

1. Det rekonstruerede miljø
2. Personalefaciliteterne
3. Personale
4. Kurser
5. Pædagogisk virksomhed
6. Åbent hus
7. Medier
8. Kulturby 96
9. Status
10. Arbejdets indhold og krav til kvalifikationer

1. DET REKONSTRUEREREDE MILJØ

Vi er i skrivende stund i gang med at flette den sidste stump hegn, der mangler for at Vikingelandsbyen på forsvarlig vis er omkranset af et risgærde. Det tunge arbejde med at fælde og slæbe stort tømmer hjem til indgangsporten blev lavet sidste vinter. Tilhugning og samling af konstruktionen er en af den kommende vinters faste opgaver.

Kogeøens "nye" placering har været en succes. Der bliver til stadighed slæbt nye sten op i rundkredsen, snart kan et helt hold sidde godt uden at skulle kæmpe for meget om en god plads. I tilknytning til kogeøen blev brændehækken færdig. Børnene høstede her en del erfaring med birkebarkens anvendelighed som underpap for et græstørvestag. **Køkkenhaven** blev en succes i år. Vi høstede bl.a. hestebønner, rød havemælde, grønkål, ærter og pralbønne - havrerod er på vej. Vores kvan fik ingen frost, så den kom aldrig i gang!! Kraproden udvikler sig lidt for langsomt.

Smedjen: Vi har opsat en hylde, understøttet af Sigurd, der selv om han er skåret i træ, holder øje med kvaliteten af smede og støbearbejde. Enkelte har vendt sig så hurtigt om, at de mener de har set ham række tunge!! Helt sikkert er det, at efter han er flyttet ind er der mere magi og mystik omkring arbejdet i smedjen.

Mange prøver at luske rundt og aflure os hvordan vi kan støbe så megen kraft ned i vores berygtede Torshamre. Lykkeligt er det, at årets trælle og Sigurd har været ubestikkelige.

Uden om smedjen har vi lavet et mindre arbejdsmiljø, hvor vi bag ved et lille flethegn kan sidde og file, banke og snitte.

Vævehuset: Vi arbejder også på et godt miljø rundt om vævehuset. det er ikke lykkedes helt endnu.

Ovne: Dagen før vi startede på denne sæson blev der øvet hærværk på vores bage- og røgeovn.

Røgeovnen kortede vi lidt af og har siden brugt den med stor succes.

Bageovnen genopbyggede vi, og nåede lige akkurat at bruge den før den igen blev udsat for hærværk. Vi fortsætter ufortrødent med at bygge op!

Nybyggeri: Med hjælp fra 8.A fra Roholmskolen påbegyndte vi et mere primitivt grubehus beregnet til opbevaring af redskaber m.m.

I en 3x3 m udgravet grube har vi ca. 80 cm under niveau gravet to 1 m dybe huller til de to tagbærende stolper. Rygåsen er tappet sammen med en stolpe. Den anden stolpe havde en naturlig tveje som fæstet med en tværgående trænagle bærer den anden ende af rygåsen.

For at være sikker på at huset ikke i fremtiden vil blive udsat for røveri og hærværk ofrede vi en Torshammer og en pilespids under den ene tagbærende stolpe.

I alt 8 af de største ege, vi kunne få lov til at fælde, har vi bragt til landsbyen, hvor de er under tilhugning. Mange trælle vil i den kommende sæson komme til at arbejde på dette hus.

Mark: Vores nye erobring: marken vest for landsbyen blev indhegnet. Vi har her nødtvungent valgt et kompromis mht. hegnsstolpe. Egetræsstolper med flettet trådhegn. Det er ikke muligt for os at indhegne yderligere ½ ha mark med risflet. Vores løsning matcher skovens hegn i øvrigt. Når vi har fået trukket vand ned på marken, lukker vi helt af med tre låger. Alt er klart til vores dyrehold, den indre fold har været færdig i 2 år. Vi har 7 moderfår på hånden til i år. Men uden vand ingen dyr.

Trekanten: Vores sydligste område, trekanten, blev til gengæld inddraget aktivt. Her opdyrkede vi en 100m² stor hørmark hegnet ind med et lille lavt flethegn. 1 bålplads blev etableret og 10m³ egebrænde fra stævningsskoven blev dumpet her. Kløvning og klargøring til trækulsbrænding stod på i flere måneder. 2 miler blev brændt og 1 står klar. Den fungerer indtil videre som demonstrationsmile. 1 mile indeholdende 2,5 rummeter egetræ blev svedet til 171 kg trækul. Med samme held ville vi kunne brænde de 55 rummeter eg fra fældningen af den første halve hektar egeskov til 3,762 tons trækul!!!

Trækulsbrændingen er et resultat af et spændende samarbejde med skoven, Amtsmuseumsrådet og Nationalmuseet. I løbet af de næste 20 år fældes 2 ha egeskov. Det er da en stævningsskov, som løbende kan forsyne os gærdselsmateriale, gavntræ og træ til trækulsbrænding. Det er vores mål næste år at bruge eget trækul til forsøg med udvinding af jern. Vi leder efter lokal myremalm.

Inventar: Der bliver løbende produceret knive, skeer flettet bånd, kroge m.v. Vi har lidt et stort tab med tyveri af økser.

Træarbejdet til rekonstruktioner af kister og skrin fra Oseberg, Mestermys og Rytterkær er lavet sidste vinter. Smedearbejdet mangler før Vikingelandsbyen kan få glæde af dem.

Det ene lokale skrin, som er rekonstrueret på baggrund af Rytterkærfundene (Smørumovre) er helt færdigt med beslag, lås og nøgle. Billedmateriale af skrinet har været en del af en udstilling på Nationalmuseet. Hensigten har været at vise det arkæologiske arbejde med at behandle de fundne genstande - tidsbestemme præparere og klargøre til udstilling. Rekonstruktionen skal her blot give et visuelt indtryk af skrinet, som det kunne have set ud for 1000 år siden.

Vi vil fremover i stigende omfang arbejde sammen med arkæologer mht. rekonstruktioner af specielt lokale fund.

Dragter: Det er et stort fremskridt, at vi ved hjælp af syprojektets indsats kan klæde alle børn anstændigt på, når de møder i Vikingelandsbyen. vi mangler lidt endnu, før vores dragter med udstyr som kniv, smykker punge, huer m.m. er komplette, men vi er på vej. et stort behov er opstået i sæsonen: køb af en nænsom vaskemaskine til pasning af dragterne.

Langhus: Behovet for langhuset viser sig konstant. Sidst under afholdelse af Riisbyleikene 995, hvor vi klemte 54 mennesker sammen i beboelseshuset, da vi afholdt skjaldekonkurrencen.

Det har derfor været en stor opmuntring, at Albertslund Kommune videregav Årets By Prisen på 50.000kr til Vikingelandsbyen til bygning af et langhus. vi vil straks gå i gang med at skaffe det kvalificerede arkæologiske oplæg til bygning af et langhus eller et ildhus, som det måske skal hedde.

Vi har efterhånden set mange rekonstruktionseksempler rundt omkring i landet. For os tegner der sig efterhånden et klart billede af hvad vi ikke vil gå på kompromis med. det er først og fremmest brug af moderne redskaber til dele af arbejdet.

Vores mål er som et unik eksempel i Danmark at brugerne, børn som voksne skal bygge huset udelukkende ved hjælp af værktøjer og teknikker hentet fra vikingetid/ tidlig middelalder.

Byggetid: Den tid, der er nødvendig for at opfylde målet.

2. PERSONALFACILITETER.

De to første år lejede vi skurvogne på henholdsvis 8 og 20 m². Tømmerprojektet lovede os sidste år, at vi den 1.april kunne overtage en renoveret skurvogn på 42 m². Mht. plads var der altså tale om en væsentlig forbedring. Det har ydermere den fordel, at vi kan blive boende indtil multihuset står færdigt.

Skurvognen har imidlertid kostet os en del spildt tid og endnu flere ærgrelser. Den var ikke renoveret, da vi modtog den 4. april. Stort set hele sæsonen er der blevet arbejdet på den. Gentagne gange har forsikringsselskabet kasseret arbejdet og i skrivende stund er den ikke godkendt i forhold forsikringsdækning ved indbrud! Vi kan ikke anbefale medbyg på multihuset medmindre der nedsættes en ansvarlig byggegruppe repræsenterende f.eks. teknisk forvaltning, Vikingelandsbyen og tømmerprojektet. Stram styring og daglig kvalitetskontrol er nødvendig. Vi anbefaler, at de mennesker der i deres jobperiode skal deltage i byggeriet ikke samtidig har andre opgaver. Dette for at sikre engagement og indsigt og samtidig bane vejen for en sejr i form af et resultat som kommunen kan være bekendt.

Skurvognen fungerer i dag med indlagt el og campingtoilet, hvad der er klare forbedringer i forhold til de forgående år. Adgang til vand troede vi naivt var en menneskeret i Danmark. Entreprenørarbejdet er færdigt. Tilslutningen til Risby Vandværk er blokeret. Vi er kommet i klemme i et spil vi ikke er deltagere i og ikke har indflydelse på. AP har boret i sagen og den efterfølgende debat handlede om alt muligt andet end vand til Vikingelandsbyen. Vi har et godt forhold til Risby-borgerne og deres børn det vil vi gerne blive ved med at have. Vi ønsker bare at få VAND!

At der i forbindelse med kommunens budgetvedtagelse blev bevilliget 1 mill kroner til bygning af et multihus er en fantastisk landvinding. Vi har arbejdet en del på at fremskaffe forskellige tilbud på bygning af et råt helårshus/skovhus på 120-150 m². Børneforvaltningen har brugt materialet som udgangspunkt for deres indstilling til budgettet. Vi venter nu spændt på det videre forløb og projekt multihus.

3. PERSONALET

I forbindelse med at Vikingelandsbyen blev permanentgjort, fik vi en normering, der på årsbasis udgør 1,5 stilling. Vi har nu et ansættelsesforhold, der skal tages op igen den 31. juli 1996. Vi håber, at problemerne mht. fastansættelse snart kan blive løst. - Næsten 4 års prøvetid må da være nok.

Vi har brug for ro til at bruge alle vore kræfter på de mange store opgaver, der ligger og venter på os i Vikingelandsbyen.

To gange een uges tilbud til Albertslund-børn i sommerferien har udløst en 30 timers medhjælp de to uger.

6 mennesker i alderen 24 til 56 år har været i jobtilbud i denne sæson. De samme 6 personer har været med hele vejen. To af dem har nu fået fast arbejde. Det har været et godt hold for Vikingelandsbyen. Efter tre års erfaringer med jobtilbud ude i Vikingelandsbyen kan vi konkludere, at arbejdet er så specielt, at det kræver nogen modenhed og et stort engagement at følge os "tilbage til Vikingetiden".

Vikingelandsbyen er ikke oprettet som et beskæftigelsesprojekt. Det er et "rigtigt" arbejde, der skal udføres. Der er "kunder" hver dag, og de vejer og vurderer, hvad vi præsterer. Ofte er der stor fokus på hele vores virksomhed, og mange opgaver skal løses. Det er et mangesidigt tilbud om at prøve sig selv af for den enkelte i jobtilbud.

Vi må imidlertid sikre, at Vikingelandsbyens ansigt udadtil ikke lider skade. Og som en selvfølge må vi sørge for, at jobtilbuds-ordningen betyder, at børnene får et bedre tilbud ud af det, end det vi ville kunne præstere alene. Når vi pointerer det, er det fordi vi har haft eksempler på kraftige reaktioner fra børn og voksne gæster på adfærden hos enkelte i jobtilbud. Et suk skal lyde over den nye lovgivning, der medfører at ingen længere arbejder efter en overenskomst. Det gør det svært at fastholde, at det er et rigtigt arbejde.

Den kommende vinter arbejder vi videre i landsbyen. I 4 uger kan vi tilbyde aktiviteter for børn. I den resterende tid fortsætter vi vores rekonstruktionsarbejde. I den forbindelse kan en mindre gruppe i jobtilbud arbejde med. Først når multihuset står klar, kan vi arbejde med fuld bemanning: 6 - 8 i jobtilbud året rundt.

4. KURSER

Som følge af vores ansættelse havde vi ikke muligheder for at få kurser med i Pædagogisk Centrals kursusprogram. Derfor opslog vi årets to kurser i første udgave af Nyt fra Vikingelandsbyen, og håbede på så meget fleksibilitet i Ø-timesystemet, at vi også kunne få lærere med.

I maj afholdt vi et kursus i vikingetidskeramik med henblik på at supplere vores beholdning af mindre kar. Der meldte sig tre deltagere, der alle var pædagoger, samt tre medlemmer af Tværpilen, en amatørarkæologisk forening.

I august afholdt vi et todages kursus i snittearbejde med henblik på at få flere skeer og skåle til landsbyen. Der var tilmeldt 4, men deltog kun to, en pædagog og en lærer, samt de tre fra Tværpilen.

Fælles for kurserne var i øvrigt, at deltagerne gerne vil have de ting de har lavet med sig hjem. Heri ligner de børnene, og der er vel ikke noget at sige til det.

Kurser fremover

Vi synes det er sjovt at lave kurser for de voksne, men vi synes at Vikingelandsbyen skal lukre af det på en eller anden måde. Her tænker vi ikke så meget på produkter som på at kunne bruge de voksne som en slags hjælpeinstruktører, når de kommer ud med en børnegruppe. Vi har været inde på det tidligere, men ikke fået gjort noget ved det. En mulighed vi vil overveje til den kommende sæson, er en eftermiddag om måneden at invitere de lærere og pædagoger ud, som vi skal have som gæster i den følgende måned. De skal så have et kursus som hjælpeinstruktører i først og fremmest husholdningsaktiviteterne.

5. DEN PÆDAGOGISKE VIRKSOMHED

Ministatistik

Igen i år har Vikingelandsbyen primært arbejdet med børn fra kommunens daginstitutioner og skoler. Med påskens placering blev det sent før vores nyhedsbrev kom ud til brugerne. 24. april åbnede vi telefonen for tilmelding til hele sæsonen, som i år varede fra 1. maj til efterårsferiens slutning.

Sæsonen har således været på 22 uger med sammenlagt 100 hverdage. I den periode har vi haft 81 besøg fordelt på 47 forskellige grupper. 4 grupper har besøgt os 5 dage i år, 2 af disse havde en hel sammenhængende uge. 2 grupper har besøgt os 4 dage, 2 grupper 3 dage og 16 grupper 2 dage. De sidste 23 grupper har besøgt os én gang i 1995. Enkelte dage har der været 2-4 grupper samtidig til særlige arrangementer. En gang har vi haft et aftenarrangement med en klasse og dens forældre.

I år havde vi helt undladt at lave forhåndsftaler med nogen, og det gav lidt mere luft i perioden op til sommerferien, hvor efterspørgslen naturligt er størst, og hvor vi kun gav mulighed for at reservere en enkelt dag pr. gruppe. Senere udbød vi to hele uger i eftersommeren til store klasser, der ville indgå i et byggeprojekt. Der var to 8.-klasser der meldte sig, men kun den ene havde de praktiske muligheder for at gennemføre. Allerede inden sommerferien var alt reserveret, og vi oprettede en venteliste, som vi også har haft lejlighed til at bruge.

Der har nemlig i denne sæson været ualmindelig mange afbud, i alt 9, hvoraf langt de fleste er sket i sidste øjeblik, så vi ikke kunne nå at få afløsere. Afbudene har dels været begrundet med sygdom dels med emneuger, der er kommet i vejen for vores aftale. I

sommerperioden har et hold i ryggen været årsag til at vi har aflyst besøg tre dage i træk.

Der er altså mange gode forklaringer på at vores besøgsstatistik i år er mærkbart ringere end den i fjor, hvor 58 grupper fordelte sig over 98 besøgsdage. 1994 kan siges at have været et optimalt år, hvor hverken påskens placering, afbud eller aflysninger lagde hindringer i vejen for at udnytte hele perioden. De nye ansættelsesvilkår, hvor Vikingelandsbyen kan fungere hele året, giver til gengæld nye muligheder for længere tilmeldingsfrister, og når først servicebygningen er på plads, vil der kunne spares megen god tid, som har været brugt på klargøring og nedlukning af landsbyen hvert år.

Fordelingen af besøg på institutionstype viser omtrent det samme mønster som sidste år: Af de 81 besøg var de 44 fra skoler fordelt på 27 klasser, 20 fra fritidshjem fordelt på 13 grupper og 17 fra børnehaver fordelt på 8 grupper.

Særlige projekter

Hovedparten af besøgene følger stadig recepten "En dag i Vikingelandsbyen" med husholdningsaktiviteter, forskellige aktuelle opgaver, håndværk og husflid samt leg og spil. Mønsteret varieres efter ønske fra grupper, der er stamgæster, og i en række tilfælde har vi også i år haft helt specielle projekter i gang. Ældst er **træplantningsprojektet**, hvor tre af de oprindelig fem klasser i år har taget imod vores tilbud om en årlig besøgsdag med emnet træ. I år var emnet bark, og børnene fik prøvet at afbarke et lindetræ og et birketræ. Lindebarken lagde de til rødning med henblik på senere at bruge basten til tovværk, og birkebarken blev umiddelbart taget i brug som tagbelægning på brændeskuret. Den ene træklasse havde uafvidende også fået tilmeldt sig den dag, som skulle blive første dag med trækulsbrænding.

En anden af træklasserne har to år i træk tilsået **køkkenhaven**. I år havde vi fundet et nystartet frøfirma, der har specialiseret sig i gamle sorter, så vi har dyrket hestebønne og pralbønne, ærter, grønkål, havemælde m.m. Høsten var efter omstændighederne (tør sommer, manglende vand) meget tilfredsstillende.

Som noget nyt har vi i år haft **hør dyrkning**. To 4.-klasser påtog sig denne opgave, og vi tilrettelagde sammen med klasselærerne et program, hvor klasserne i maj klargjorde og tilsåede et stykke jord på trekanten. I sommerens løb holdt de øje med ukrudtet, og efter sommerferien blev den modne hør rusket og sat til tørring. Senere blev den lagt til rødning på marken i en måneds tid, hvor klasserne regelmæssigt cyklede ud og vendte hørren. I september delte klasserne en uge i Vikingelandsbyen, hvor de arbejdede med at bryde, skætte og hegle hørren, og mange fik prøvet at spinde en tråd eller en snor.

Som følge af direktiver fra Mårum kulsvierlav, som i september brændte **trækul** i Vikingelandsbyen, skulle vi levere 6 kubikmeter egestokke der var kløvet i fire stykker. Det har derfor været en vigtig opgave for næsten alle gæster i en lang periode at kløve træ ved hjælp af kiler og køller, en opgave som man faktisk kan udføre uanset alder.

Endelig havde vi som sagt en 8.-klasse i gang med et **byggeprojekt**, nemlig starten på et nyt grubehus, der skal fungere som redskabs- og materialeopbevaring og dermed aflaste det overfyldte vævværksted. Skovfogeden havde afmærket en række rimeligt

dimensionerede ege ved Herstedvestervej, som klassen selv fældede med vores økser. De nåede at få gravet en halv meter dyb grube til huset med to meterdybe huller til de tagbærende gavlstolper. De fik bomhugget nogle af egetræerne, men nåede desværre ikke frem til rejsningen af de to stolper med rygåsen på. Andre store klasser har arbejdet lidt videre på byggeriet, og et af vore vintertilbud er fire dages byggearbejde i marts.

Andet

For fritidshjemmene gentog vi i efterårsferien **Riisbyleikene**. Sidste års vinder var født deltager, og yderligere tre hold meldte sig til. Der var nyheder blandt disciplinerne, blandt andet en skjaldedyst, som blev afviklet i beboelseshuset, der viste sig at kunne rumme 54 børn og voksne, publikum såvel som optrædende.

Vores nuværende ansættelseskombination har gjort det muligt at have besøg i Vikingelandsbyen i **vinterhalvåret**. Vi har annonceret en uge lige inden jul, to uger i februar og som sagt en byggeuge i marts.

Udover de nævnte besøg med tilmelding har vi igen deltaget i **børnefestugen** i Kongsholmparken. Vi har lavet "En dag i Vikingelandsbyen" for **Hugin og Munin-klubben**, Nationalmuseets venneforening for børn. Vi har som vi plejer haft to uger med **sommerferieaktiviteter** med individuel tilmelding, og i august havde vi besøg af 150 internationale **spejdere**, som holdt lejr i Albertslund. De besøgte Vikingelandsbyen holdvis, fik en rundvisning på hhv. dansk, engelsk og tysk og kunne i øvrigt gå rundt og se hele personalet i gang som vikinger.

Endelig har vi efter aftale lavet **rundvisninger** for grupper fra ind- og udland: Kommunalfolk fra Finland, et kursushold fra Danmarks Sløjdlærerskole samt forskellige personalegrupper fra Albertslund rådhus.

6. ÅBENT HUS

I 1995 har vi fået mulighed for at deltage i tre større publikumsarrangementer. Vi havde inden vi standsede virksomheden sidste år besluttet, at første weekend i september fremover skulle holdes som Vikingelandsbyens årsdag som en del af driften. Men allerede i december blev vi bedt om at deltage i en arbejdsgruppe, der skulle arrangere den årlige festdag første søndag i juni, som **Danmarkshistorien i Vestskoven** står bag, og som i år havde Albertslund som arrangør. Vikingelandsbyen som Albertslunds flagskib i dette tværkommunale samarbejde blev udset som centrum i festlighederne, og der blev lavet et storstilet arrangement den 4. juni, som inddrog såvel Ole Rømermuseet og Vestskovudstillingen som Ledøje landsby samt Dyregården, Tværpilen og de lokalhistoriske foreninger. Hovedattraktionen i landsbyen var en bronzestøber og en middelaldermusikgruppe, men flere håndværkere, vores eget personale og venner af Vikingelandsbyen i vikingetøj bidrog til at skabe et seværdigt miljø, som trak et relativt stort publikum.

Den 2. september var det igen Danmarkshistorien i Vestskoven der stod bag et publikumsarrangement i Vikingelandsbyen, som vi tilrettelagde sammen med Københavns Amtsmuseumsråd. Denne gang var Nationalmuseets **stævnings-skovprojekt** anledning til at brænde kul under medvirken fra Mårum Kulsvierlav. Kulbrænding er en langstrakt proces, så allerede torsdag aften blev milerne bygget af kulsvierne. Fredag morgen startede brændingen. Alle skoler i de tre kommuner var inviteret til at se på, mens den 3.-klasse vi havde ude blev instrueret i at være guider for de tilstrømmende masser. Der kom i alt to klasser. Lørdag var åbenthusdag for publikum med taler, spillemandsmusik og rideopvisning. Hovedattraktionen var selvfølgelig kulbrændingen, og arrangementet sluttede med grillfest for alle interesserede. Også denne dag var der et uhyre fåtalligt publikum.

Den 24. september stod Københavns Skovdistrikt bag **Skovens Dag**, der blev afholdt både i Dyrehaven og i Vestskoven og annonceret stort i hovedstadspresen. I Vestskoven var Vestskovudstillingen centrum i arrangementet, mens vi deltog med en kurvefletter, personale og venner. Som følge af annonceringen fik vi denne dag for første gang gæster fra hele Storkøbenhavn. Over 1000 mennesker var inden for. Vi gjorde ved denne lejlighed nogle tankevækkende erfaringer med hensyn til, hvad det egentlig er, der vækker interesse hos publikum. F.eks. stod vi med en kurvfuld birkerørhat plukket lige ved siden af Vikingelandsbyen. Svampene skulle gøres klar til suppen, og denne beskæftigelse samlede inden for tre kvarter en vedvarende strøm af oprigtigt interesserede og videbegærlige mennesker. Det samme gjaldt en spontant opstået demonstration af ildstål, flint og fyrsvamp. Magien var til at tage og føle på, og de særligt nysgerrige kunne prøve selv. En fik et stort stykke fyrsvamp med en glød i med sig og gik hen og lavede sig et bål.

Det vi konstaterede var, at selv om vores arrangementer er vokset i omfang og attraktionerne blevet flere og større, er vi faktisk med små og enkle midler i stand til at skabe den samme nysgerrighed og interesse hos publikum. Det altafgørende er levendegørelsen: formidlingen af vikingetidsmiljøet ved hjælp af forskellige dagligdags aktiviteter, som de kunne have fundet sted. Derudover vil vi fortsat gerne kunne glæde vores stamgæster med skiftende gæstehåndværkere og forskellig underholdning. Vi vil fortsat satse på at kunne afholde store som små publikumsarrangementer, men mangler et fast økonomisk fundament for denne virksomhed. Også personalemæssigt er det nødvendigt at finde den balance, der giver plads til både weekendarrangementer og den daglige besøgsvirksomhed.

7. MEDIER

Albertslund Posten har som sædvanlig givet Vikingelandsbyen en dækning, som vi har kunnet være tilfredse med. Albertslund Nærradio har så vidt vi har erfaret brugt sendetid på vores virksomhed. En af fotohandlerne i Albertslund Centrum har i øjeblikket en vinduesudstilling, der er bygget op omkring genstande og fotos fra Vikingelandsbyen.

Selv har vi i år lavet 5 numre af **Nyt fra Vikingelandsbyen**, og nr. 6 er på vej. Det er kommunens lærere og pædagoger der modtager det, og det er herigennem al kommunikation herfra foregår. Henvendt til skovens gæster har vi lavet årets planche i udhængsskabet ved siden af landsbyen, og vi går med planer om at få lavet en informationsfolder i et stort oplag som erstatning af den nu forældede fra 1992, så vi kan dække efterspørgslen efter oplysende materiale om stedet.

8. KULTURBY 96

Vikingelandsbyens forslag til Kulturby-96 aktiviteter er sluppet gennem nåleøjet i en meget hård udvælgelsesproces. Men vi har ikke solgt vores forslag godt nok som et samlet projekt.

Den del som daginstitutionsområdet har taget til sig i form af en Vikingebørnefestuge er sluppet helt ubarberet igennem med den klausul, at den skal have et internationalt islæt, og at aktiviteterne knytter sig tæt til Vestskoven. Den del, der omhandlede bygningen af et langhus er uheldigvis gledet ud. Begrundelse: Kulturbyen giver ikke penge til "mursten". - - At bygningen af et langhus knytter sig tæt til skoven f.eks. i forhold til udnyttelsen af egetræ er jo oplagt.

Det er for sent at ærgre sig over det. Vi håber, at der kan findes en kreativ løsning på problemet. Bl.a. vil vi sammen med Børne- og Fritidsforvaltningen søge diverse fonde om støtte til byggeriet.

Børnefestugen 1996: Vikingelandsbyens deltagelse i festugen vil dels handle om arrangementer i tilknytning til og som en del af Børnefestugen, og dels om hvordan vi kan virke som inspiratorer i idefasen af deres planlægning af aktiviteterne i selve vikingelejren. Vi har lovet at komme med et oplæg til et fælles stormøde snarest. Børnefestugen med Vikingetiden som overordnet emne, er speciel på den måde, at det er børnene, der er i centrum. Mange voksne dyrker vikingetiden i disse år og afholder utallige markeder og træf i hele Nordeuropa. Ingen har før ladet børnene være hovedkraften.

Københavns Amtsmuseumsråds Kulturby-arrangementer under titlen "Alle tiders marked" skulle vi have deltaget i, men disse arrangementer er aflyst.

9. STATUS

Tre sæsoner er gået og i denne den 3. rapport vil vi kort gøre status. I de to foregående rapporter har vi skrevet to afsnit omhandlende vores FREMTIDSVISIONER og VIKINGELANDSBYENS PÆDAGOGIK OG MULIGHEDER. Disse to afsnit afspejler vores målsætning - de er styrende for alt hvad vi foretager os i Vikingelandsbyen. Vores styrke og vores mulighed er, at vi fik frie hænder til at udvikle landsbyen, som vi fandt rigtigt.

Ultrakort kan vi resumere:

Det er vores mål, at brugerne får skærpet deres historiske bevidsthed bl.a. gennem vores formidling af livet i Vikingetiden.

Med udgangspunkt i netop Albertslunds befolkning arbejder vi på at rekonstruere Vikingetidens liv og levned under opførelsen af et gårdanlæg. De tre principper: 1) medbyggerideen, 2) kvalitet og fordybelse, 3) tæthed og nærvær - er de bærende for det daglige arbejde.

Når vi nu gør status, vil det være naturligt at inddrage brugerne: Gør vi det godt nok? Føler I jer som en del af Vikingelandsbyen? Er kvaliteten i orden? Kører børnene hjem med en god oplevelse? Hvad er børnenes forventninger og reaktioner? Informerer vi jer godt nok? osv. osv.

Vi vil udforme et specielt spørgeskema til formålet.

Skønt vi ikke når det, vi planlægger, vokser Vikingelandsbyen støt og roligt. Nye aktiviteter kobles hele tiden på gamle. Samværsformen udvikles gradvist. Vi oplever et tættere og tættere forhold til jer som brugere. Gensynsglæde og "Kan du huske sidst..." osv. Samtidig er der dog en del, der endnu ikke bruger os og bygger med på landsbyen. Vi håber, at interessen efterhånden naturligt vil brede sig jævnt over kommunen.

Det største problem, som vi oplever det, er at skabe og fastholde illusionen af, at vi befinder os i år 995, og at vi er i færd med at gøre netop det, som man ville have gjort en tilfældig dag eller en bestemt udvalgt dag i en vikingelandsby. Nogle gange lykkes det bedre end andre. Det er i virkeligheden et meget skrøbeligt system, vi skal have til at passe sammen. Typisk 20 - 25 børn og et mindre antal voksne. På det fysiske plan skal vi sammen med jer brugere arbejde mere og mere seriøst på at rense Vikingelandsbyen for "SNYD"- enkelt, men dog svært. Flere og bedre rekonstruktioner, værktøjer, tøj udstyr m.m. Ud med plast, tasker, cykler og lignende som for Vikingetiden er uvedkommende. Kvaliteten af de enkelte arbejdsprocesser må i vejret. Det kræver disciplin og engagement, at alle voksne hver dag signalerer, at netop deres arbejdsopgave er det vigtigste - - - Bliver bålet passet godt nok? Kværnes der nok korn til mel? Bliver der kræset om tilberedningen af maden? Bliver hovedet slået ordentligt på naglen? Er tømmerhugningen eller skeskæringen for sjusket osv???

Den mentale side af illusionen "en summende arbejdsdag i en vikingelandsby" er nok det, der til tider volder os det største problem. Vi kan ikke være lige oplagte hver dag, ikke lige heldige med at gribe de rigtige ting i luften. Vi kan gå lidt fejl af en børnegruppe - børnene kan have alle grader af negative-positive indstillinger. De voksne: lærere, pædagoger, praktikanter, mennesker i jobtilbud m.fl. kan gå mere eller mindre helhjertet ind for dagens aktiviteter osv. osv.

Det er vigtigt for en vellykket dag, at alle fysisk såvel som mentalt iklæder sig Vikingetiden og fastholder den. Er der for mange voksne, der er helt passive, holder sig i baggrunden, snakker om i går aftes eller hele tiden kommenterer ud fra nutidige ting som f.eks.: "Det er lettere med en lighter osv.." og er der for meget nutidigt hastværk og for mange kvantitative præstationsforventninger - ja, så er det meget

svært at fastholde og udvikle børnenes vikingeroller. De bedste oplevelser vi har i landsbyen er, når alle kaster sig helt ind i rollen og spiller med.

Det er nemt at skrive en målsætning. Det kræver kun nogle ord, en harddisk og noget papir. At leve op til og arbejde frem mod at opfylde en målsætning er ulige sværere, skønt det er helt nede på jorden succesen afgøres. Det er de helt nære og små ting på både det fysiske og mentale plan, der er afgørende for os, som vi ser det i Vikingelandsbyen.

Vi vil slutte dette afsnit af med at gengive et lille gryende trællepoprør.

På en af denne sommers mange varme dage oplevede vi, at en lille kerne af hårde trælle skilte sig ud. Det begyndte allerede under morgenens indsamling af brænde. De kom lidt senere tilbage fra skoven end alle andre, og havde kun samlet lidt småkviste. Under fældning af egetræer til nybyggeriet valgte de en armstyk dværg af et egetræ - gravede kun lidt i lergraven - og sådan fortsatte det hele dagen.

Da vi af blødhed over for trællene holdt pause fra de krævende arbejder og i stedet lod dem trille kampesten op i landsbyen, gentog det hele sig. Gruppen fandt en latterlig lille kampesten at trille op ad bakken. Da vi så efter pausen samlede trækul i sække, der skulle slæbes op i landsbyen, og de igen dovnede den af, overvejede vi hvad vi skulle stille op: Trællekæppen? Lergraven i en uge? Eller skulle vi bare sælge dem??

Inden vi havde besluttet os, sprang "lederen" op på en brændestabel. Han stod der truende i en laset kofte, med mudder på fødderne, en flænge i armen og trækul i hele hovedet. Han spurgte med høj røst, om vi ikke havde noget arbejde, hvor man skulle bruge hovedet, og han ville også godt vide, hvad de egentlig fik for at arbejde så hårdt for landsbyen.

Vi havde aldrig været ude for noget lignende, så vi bad Loke om hjælp. Han anbefalede os et svar, der kunne stoppe det gryende oprør og samtidig tilfredsstille trællenes krav om belønning og noget at tænke over. Vi svarede da: I får som de eneste børn i Danmark jeres helt egen Vikingslandsby. I det samme lød Gjallerhornet som tegn på mad. Vi traskede nu alle med en kulsæk på ryggen og uden at sige et ord til hinanden op i Vikingelandsbyen, hvor duften af svampesuppe og nybagt brød mødte os.

10. ARBEJDETS INDHOLD OG KRAV TIL KVALIFIKATIONER

I dette afsluttende afsnit vil vi gøre rede for, hvad det hidtil har indebåret at være ansat som projektleder i Vikingelandsbyen. Når vi finder det nødvendigt denne gang at beskæftige os med os selv frem for med pædagogik, holdninger og visioner som vi plejer på denne plads, hænger det sammen med usikkerheden omkring vores ansættelser. Usikkerheden skyldes slet og ret uenighed mellem os og forvaltningen om aflønningen af arbejdet, som vi for ikke at gøre det hele alt for indviklet har valgt at vurdere på niveau med arbejdet som folkeskolelærer. Det er også sådan vi aflønnes i øjeblikket, men som det hedder i vores ansættelsesbrev: "Ligeledes er de aftalte aflønningsvilkår begrænset til at omfatte nævnte periode, og danner således ikke præcedens for den fremtidige aflønning af ansatte i Vikingelandsbyen."

Vi har ikke siden vi fik vores første ansættelse af seks måneders varighed i foråret 1995 været inddraget i drøftelser af løn- og ansættelsesvilkårene, til trods for at vi efterhånden har et ret klart billede af, hvad det er arbejdet kræver både for at få Vikingelandsbyen til at fungere i det hele taget men også for at kunne arbejde videre efter de ideer og visioner, vi tidligere har fremlagt, og som ingen i forvaltningen har sat sig imod, men tværtimod i vidt omfang bakket op om. Vi har spurgt personalekontoret om, hvornår de vil drøfte indhold og kvalifikationskrav med os. Det har vi ikke fået svar på, men har blot fået at vide, at "I det omfang vi finder det nødvendigt, vil I selvfølgelig blive inddraget omkring arbejdets egentlige indhold og kvalifikationer." Det følgende kan opfattes som vores bidrag til drøftelsen.

De pædagogiske opgaver

Den primære opgave i Vikingelandsbyen er den pædagogiske side, det vil sige undervisningen, samværet med børnene og deres voksne ledsagere, bestræbelsen på at alle forlader landsbyen med nye oplevelser og erfaringer inspireret til selv at gå videre med såvel de manuelle aktiviteter som faglig fordybelse i de emner, de har været i berøring med hos os. Det betyder for det første, at vi bliver nødt til at møde børnene med den pædagogiske erfaring, som vi begge har dels i kraft af de uddannelser vi for længe siden har gennemløbet, men især i kraft af vores daglige virksomhed gennem en lang årrække i hhv. daginstitutionssektoren og folkeskolen. Derudover kræves der en omfattende viden, som vi skal kunne øse af i formidlingen af det faglige indhold der er knyttet til virksomheden. Der er jo tale om en vidtstrakt tværfaglighed i dette projekt, og det stemmer jo ganske godt overens med intentionerne i den nye folkeskolelov. Vi formidler viden og kunnen inden for fagene sløjd, hjemkundskab, håndarbejde, formning, musik, drama, dansk, historie og natur og teknik. Når vi kan gøre det, og vi skal gerne indrømme at vi endnu ikke kan det hele lige godt, så hænger det sammen med at vi sørger for at være under videreuddannelse hele tiden. Siden vi blev ansat i Vikingelandsbyen har vi deltaget i adskillige kurser af op til en uges varighed i forskellige praktiske teknikker, vi har deltaget i en konference om indholdet i de historiske værksteder samt i de historiske værksteders årlige træf hvor erfaringsudveksling står højt på dagsordenen. Vi har foretaget studierejser til Ribe, Hedeby og Dannevirke for at holde vores kendskab til vikingetidens forhold ajour. Vi har i årene inden vores ansættelse fulgt videreuddannelse som hhv. sløjdlærer og cand.pæd. i historie på hhv. Sløjdlærerskolen og Danmarks Lærerhøjskole, lige som vi begge i forvejen var interesserede i vikingetiden, og var godt inde i faglitteraturen. Vi mener kort sagt at såvel faglige som pædagogiske kvalifikationer skal være i orden, hvis brugerne skal have noget ud af et besøg, sådan som vi opfatter det bør være.

Brugerorientering

Derfor er indsatsen for at holde brugerne jævnlige orienteret gennem lærerne og pædagogerne en vigtig side af virksomheden. Det skal ske ved en regelmæssig skriftlig henvendelse som kan skabe interesse og holde den vedlige. Nyt fra Vikingelandsbyen er meget bevidst udformet ud fra sådanne hensyn, samtidig med at det er her man bliver orienteret om, hvornår der kan bestilles tid, hvilke kurser vi tilbyder og hvad der idet hele taget sker af nyt. En form for professionalisme mht. skriftlig formidling er altså også nødvendig i jobbet. Her kan det så ses som en sidegevinst, at den ene af os også har haft lejlighed til at udarbejde et undervisningsmateriale, der ind imellem er i brug, så vidt vi har erfaret.

Beskæftigelsestilbud

En vigtig opgave vi har taget på os fra starten har været ledelsen af bistanmodtagere i beskæftigelsestilbud. Her har vi gjort mange og ind imellem også dyrekøbte erfaringer, der i dag gør os i stand til at håndtere et personale, sådan at det indgår som en integreret del af Vikingelandsbyens ansigt udadtil. Det er disse erfaringer, som vi kan bygge på, når vi fremover har folk i beskæftigelsestilbud hele året. Det er visitationen, der er den afgørende hurdle, når vi skal sikre os, at det er folk der er motiverede og kan bevare motivationen, vi får ud. Der kræves helt klart nogle socialpædagogiske kvalifikationer for at styre denne del af virksomheden.

Håndværksmæssig kunnen

Men uden håndværksmæssig kunnen kan vi hverken lede et personale eller instruere de besøgende. Vi kan ikke lede et historisk værksted i et rekonstrueret miljø under stadig udvikling uden at beherske en lang række af de teknikker, der kræves, hvad enten det drejer sig om bearbejdning af tømmer, mindre træhusflid, smedning, kurvefletning, bagning, hørdyrkning osv. osv. Mange af disse kvalifikationer har vi udviklet efterhånden enten ved at deltage i et kursus, eller ved at invitere gæstehåndværkere, som vi kan lure kunsten. Trækulsbrænding er et godt eksempel på, hvordan vi lærer en ny teknik ved at hidkalde eksperter og så være med.

Rekonstruktionsarbejde

Den håndværksmæssige kunnen kommer os til gode, når vi arbejder med rekonstruktioner, hvad enten det drejer sig om at lave søm, gryder, skeer, kister med låse, ovne, brønde eller at indrette en smedje. Foran ligger nu rekonstruktionen af et ildhus, den sene vikingetids stuehus. Vigtigt for os i den sammenhæng er at kunne finde rundt i den arkæologiske litteratur, sådan at vi kan gennemføre et kvalificeret samarbejde med vores faglige bagland i Københavns Amtsmuseumsråd.

Arrangørvirksomhed

En mindre men vigtig del af virksomheden har fra starten været publikumsarrangementerne i weekenden. De har givet os forskellige positive og negative erfaringer som arrangører, men først og fremmest en lang række kontakter til håndværkere, musikere, forskere og andre, der hver for sig kan tilføre Vikingelandsbyen nye facetter. En vigtig erfaring er i øvrigt, at det vi laver på egen hånd, i sig selv har publikums bevågenhed.

Ledelsesfunktionen

I alle de hidtil nævnte opgaver og kvalifikationskrav indgår ledelsesfunktionen som en overordnet del. Det har gennemsyret vores arbejde i de forløbne tre sæsoner, at vi inden for de givne økonomiske rammermærket har haft svært ved at få oplyst, har haft frie hænder i tilrettelæggelsen. Det har givet os mange erfaringer og rutiner omkring ledelsen af Vikingelandsbyen. Ud over planlægning og styring af de forskellige arbejdsområder har det bl.a. betydet en vifte af kontaktflader og forbindelseslinjer til snart sagt alle afdelinger og forvaltninger i Albertslund kommune foruden en række offentlige og private virksomheder uden for kommunen.

Afrunding

Afslutningsvis er det nødvendigt at sige, at vi blev ansat som to ligeberettigede projektledere, der kom med erfaringer fra hver sit område. Vi har lige siden arbejdet i denne ånd. Vi har været fælles om alle beslutninger, har delt opgaverne imellem os, men på en sådan måde at vi begge har beskæftiget os med alle sider af Vikingelandsbyens virksomhed. Det vil derfor være umuligt at argumentere for at det hidtil herskende ligelønsprincip kan forlades. Derimod mener vi, at man med den argumentation i ryggen, som vi har lagt frem på disse sider, med god samvittighed vil kunne indplacere os lønmæssigt på linje med lærerne i folkeskolen.

Det er vores håb, at disse problemer hurtigt finder deres afslutning, så vi igen helt og holdent kan koncentrere os om det arbejde, som har vores hjerte og engagement, nemlig Vikingelandsbyens opbygning.

Jorgen og Jorgen

